

30-talets fantasigubbar

Ingrid Kärrström

BARNAMINNET ÄR LÅNGT, säger ett gammalt ordstäv. Man glömmer det näraliggande men det som hände för länge, länge sen, det tränger fram. I mitt fall från min barndoms Åbyggeby. Nu välkomnar jag tre gubbar från 30-talet. Nej det är inte dom från Pepparkakeland. Det här är en annan trio, som hjälpte till att hålla barnen på avstånd från riskfyllda ställen i närmiljön.

Brunnsgubben

Det var brunnsgubben. Han bodde i brunnen. Han tyckte särskilt mycket om barn förstås och drog ner dem i djupet om han kom åt. Bäst att hålla sig på betryggande distans från allt vad brunnar hette, resonerade barnen följdriktigt.

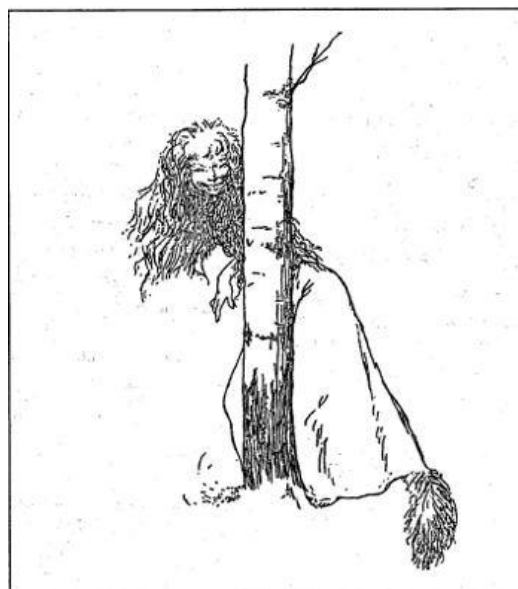
På varje gård fanns en brunn med lock över och locken var i de flesta fall lätta att rubba även för barn. Inte så underligt att vuxna drog till med någonting ordentligt skrämmande för att barnen skulle sky brunnen.

Källargubben

Så hade vi källargubben. Inte ville man bli sambo med honom i det svala mörkret. Oh, grymma öde! Källargubben räddade i princip årsskörden av potatis från att bli fördärvad av vinterkyla eller värmebölja, vilket kunde bli följden om barnen gavlade för mycket med källardörren.

Ågubben

Ågubben kallades den tredje i sällskapet. Han bodde i Testeboån och föreställningen om honom höll de minsta borta från strömmande vatten. Ågubben var lång och kunde springa fort. I en dröm jagade han mig över Ol-Orsens vreten. Barmhärtigt nog vaknade jag innan jag blev upphunnen. Den drömmen är en av de få drömmar jag kommer ihåg i mitt liv. Så visst gjorde Ågubben intryck i barnasjälén. Nog var det skrämmande figurer dessa tre gubbar, men effektiva och billiga barnvakter, kan man säga.

Tittirittan?

NÅGON GUBBE i diken misstänkte jag inte, men där växte lockande kabbelekor. Ett bra sätt att få oss att låta bli att krypa ner efter deras vackra, gula blommor var att inpränta i oss, att man fick sår på händerna om man plockade dem. Och sårblomma var vårt namn på växten. Namnet kabbeleka kände jag inte till förrän som vuxen.

Öster om vår gård utbreder sig skogen. En underbar plats för barnen – kan tyckas. Men icke. Granngårdens äldre dräng Albin förskräckte oss med att Tittirittan och Skettkalven kunde komma om vi tultade för långt in bland träden. Och Tittirittan och Skettkalven ville vi definitivt inte träffa. Vilka var nu dessa? Var det Albins fantasifoster eller var det väsen från hans egen barndom eller kanske från ännu äldre tider? Ingen som vet. Vi var omringade av inbillade varelser, som bland annat skulle hålla oss i styr. Alltför rädda var vi nog inte, och det gav ju lite spänning åt tillvaron också. Och naturligtvis var det i de allra yngsta barnaåren som gubbarna fanns. Snart satt vi på brunnstaket och bytte bokmärken, i källaren och piggade potatis och vid ån bodde vi under sommardagarna.

Men jag hjälpte till att skrämja lillebror med samma gubbar. Det var ju praktiskt. ☀

[Hillebygden, Nr. 1, 1995]